Overlegorgaan
Fysieke Leefomgeving

Advies
Ruimte voor de Rivier 2.0

Februari 2026

Inhoud

1. Verzoek aan OFL & proces

2. Beeld

3. Aanbevelingen

4. Overzicht van deelnemers

1. Verzoek aan OFL & proces

Verzoek

In deze fase van het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 wordt toegewerkt naar een nationale beleidskeuze voor bodemligging en ruimte en afvoer. Veel belangen in het rivierengebied worden geraakt door de beleidskeuze en later ook door de concrete maatregelen die getroffen worden. Het ministerie van IenW achtte brede maatschappelijke betrokkenheid essentieel.
Daarom verzocht het ministerie Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL) om betrokken te zijn bij deze fase en twee consultatiebijeenkomsten te organiseren. Dit alles mede ter voorbereiding op het Nationaal Waterplan (NWP) 2028-2033.

Aanleiding om het OFL te benaderen is dat de toekomstbestendigheid van het rivierengebied een nationale beleidsopgave betreft binnen de fysieke leefomgeving. Het ministerie achtte betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld cruciaal voor een uitwisseling van uiteenlopende belangen en perspectieven. En er was behoefte aan een onafhankelijk advies.

Het OFL heeft positief gereageerd op dit verzoek. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop het proces in de afgelopen maanden is vormgegeven.

Proces

Ruimte voor de Rivier 2.0 is een omvangrijk programma met een brede inhoudelijke reikwijdte, een lange tijdshorizon en een complexe governance-structuur. Zowel het programma als de inhoudelijke uitwerking bevinden zich bovendien nog in ontwikkeling. Dit vroeg om een zorgvuldige voorbereiding van de deelnemers aan de consultatiebijeenkomsten.

Ter ondersteuning hiervan zijn deelnemers voorafgaand aan de eerste consultatiebijeenkomst uitgenodigd voor een door het ministerie georganiseerd webinar, dat toegankelijk was voor een bredere doelgroep. Tijdens dit webinar zijn zowel de inhoudelijke uitgangspunten als het proces van het programma nader toegelicht.

In vervolg hierop heeft het OFL twee bijeenkomsten georganiseerd met een brede groep stakeholders uit de domeinen natuur, landschap, recreatie, landbouw, scheepvaart en water. De eerste bijeenkomst had een informerend karakter en was gericht op het toelichten van het programma. Daarnaast kregen de deelnemers de gelegenheid om wensen, zorgen en behoeften onder de aandacht te brengen van het ministerie.

De tweede bijeenkomst had een consulterend karakter. Tijdens deze bijeenkomst gingen de deelnemers aan thematische dialoogtafels in gesprek over waarden, kansen en bedreigingen, mogelijke meekoppelkansen en synergie. Alsmede over spanningen en dilemma's. In het onderstaande worden de daaruit voortgekomen inzichten en aanbevelingen beschreven.

2. Beeld

Denkend aan Holland...

Zien we niet langer 'brede rivieren traag door oneindig laagland gaan', maar eerder sluipende watertekorten in perioden van grote droogte en ongekende piekafvoeren door steeds grilliger weersomstandigheden. Daaronder een rivierbodem die erodeert en uitslijt, de scheepvaart belemmert en een mate van vervuiling die een veilige drinkwatervoorziening aantast.

...is er breed draagvlak...

Maar we zien ook een groot draagvlak voor een integrale aanpak van de ruimte waarin de rivier weer een levensader kan zijn van economische activiteit, een duurzame bron van veilig drinkwater, drager van natuur en landschap, en aantrekkelijke plek voor recreatie en gezondheid. Niet in de laatste plaats door de goede resultaten die tussen 2007 en 2019 geboekt zijn onder de Planologische Kernbeslissing 'Ruimte voor de Rivier'.

...voor een integraal rivierenprogramma...

Deelnemers aan een maatschappelijke participatieronde over de plannen voor een 'Ruimte voor de Rivier 2.0' bepleiten begin 2026 een vergelijkbare integrale kwaliteitsdoelstelling als in het originele programma met een strakke regie vanuit het Rijk, voldoende middelen en een sterke regionale component.

...met een creatief ontwerp...

Maatschappelijke actoren wijzen op het belang van creatief ontwerpen en roepen op om over traditionele grenzen van programma's en bestuurslagen heen te kijken. Een integrale aanpak levert veel winst op: investeren in ruimtelijke kwaliteit versterkt brede welvaart, gezondheid en natuur; delfstoffenwinning kan bijdragen aan het realiseren van andere maatschappelijke opgaven; tijdelijke invullingen houden gebieden leefbaar terwijl ze worden voorbereid op toekomstige rivierverruiming.

...mits zorgen worden geadresseerd...

Er leven ook zorgen. Zo is de urgentie van waterveiligheid bij hoogwater goed voelbaar, maar een overtuigend verhaal om de sluipmoordenaar van verdroging afdoende onder de aandacht te brengen ontbreekt nog, en daarmee het draagvlak voor verregaande maatregelen. Ook is men bevreesd voor bestuurlijke verkokering: voor slechte afstemming tussen departementen bijvoorbeeld en onvoldoende sturing vanuit andere wettelijke opgaven, waaronder de Kaderrichtlijn Water en de Natuurherstelverordening.

...en de samenleving wordt betrokken

Onder de deelnemers aan de OFL-consultatie leeft de gedachte dat overheid en samenleving elkaar nodig hebben om tot goede plannen in de regio te komen en de ingrijpende gevolgen van het nieuwe beleid breed onder de aandacht te brengen van omwonenden, bedrijven en maatschappelijke actoren. Een aantal organisaties met een forse achterban in brede lagen van de samenleving spreekt de intentie uit om intensief met de programmadirectie te willen werken aan uitleg en nadere afstemming van de plannen.

3. Aanbevelingen

Samenvattend leidt dat tot de volgende 10 aanbevelingen:

1. **Hanteer ruimtelijke kwaliteit als sturend beginsel:** niet optioneel, maar als integraal onderdeel van het programma; centrale regie gecombineerd met gebiedsgerichte invulling.
2. **Accepteer het natuurlijke water- en bodemsysteem als sturend principe:** water en bodem bepalen de natuurlijke grenzen, niet alles kan overal; sturen op vasthouden van water waar het kan en afvoer van water waar het moet.
3. **Werk aan een sterk narratief voor de sluipende droogteproblematiek:** droogte en laagwater missen urgentie in beeld en taal, maar hebben grote maatschappelijke en economische gevolgen. Benut het maatschappelijk middenveld om het narratief uit te dragen.
4. **Verzilver kansen op synergie in diverse domeinen:** integratie van waterveiligheid, zoetwater, natuur, recreatie, landbouw, drinkwater, binnenvaart en delfstofwinning vraagt bewuste keuzes; wees creatief, er kan meer dan we denken.
5. **Zet tijdelijkheid in als strategisch instrument:** tijdelijke functies (wonen, landbouw, recreatie, experimenten) vergroten flexibiliteit, draagvlak en leefbaarheid in reserveringsgebieden.
6. **Waak voor verkokering:** niet goed op elkaar afgestemde Rijksprogramma's, beoordelingskaders en verantwoordingstrajecten kunnen voortgang lelijk belemmeren.
7. **Zorg voor voldoende grond en geld:** versnipperd eigendom en financiële beperkingen botsen regelmatig met ambities van het programma.
8. **Benoem spanningen expliciet:** nationaal vs. lokaal, lange vs. korte termijn, botsende functies.
9. **Organiseer maatschappelijke participatie ook in het vervolg:** om richting te geven, lef te tonen en keuzes voor de lange termijn te legitimeren. Zorg daarbij voor goede en vroegtijdige participatie en leer van het verleden.
10. **Benut kansen om doelen uit aanpalende wet- en regelgeving te realiseren:** Natuur Herstelverordening, Kaderrichtlijn Water, en bestaande milieurichtlijnen.

4. Overzicht van deelnemers

ANWB
Cascade
Cumela sectie MKB INFRA
Havenbedrijf Rotterdam
Koninklijke Binnenvaart Nederland
LTO Nederland
Natuurmonumenten
Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Tuin- en Landschapsarchitectuur
Sportvisunie
Stuurgroep Delta Maas
Vereniging van Waterbouwers
Vitens
Watersportverbond
Wereld Natuur Fonds

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving | **OFL**

Dit is een uitgave van:

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving
Rijnstraat 8 | 2515 XP Den Haag
Postbus 20901 | 2500 ex Den Haag

E-Mail: info@overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Kijk voor meer informatie op:
www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Uitgave 5 februari 26